

PJ Anders Linder om KRIS OCH ARGUMENT

Kris är inte bara ett dolkformigt vapen hos malajerna utan också det permanenta tillståndet i svensk politik i allmänhet och borgerlig opinionsbildning i synnerhet under de tre decennier som gått sedan Olof Palme kom till makten. Konjunkturer har gått upp och ner, regeringar har avlöst varandra, men kris har det varit för jämnan.

Inte ens när Kjell-Olof Feldt stod och kråmade sig på prispallen, utnämnd till världsmästare i ekonomi, hade krisen tagit paus. Medaljen är kattguld, sade kritikerna – och vem kan säga att de hade fel? Segerchampagnen följdes av baksmälla som räckte långt in på 1990-talet.

Visst kan det ha förekommit alltför nattsvarta kassandravarningar i krisretoriken. Stockholm har inte blivit något Montevideo, och männen från IMF har inte ersatt regeringen i Rosenbad. Men detta förändrar inte det faktum att varningarna har varit befogade och samhällskritiken korrekt: Under lång tid har näringslivet utsatts för en politik som allvarligt begränsat dess förnyelse- och skaparkraft. Resultatet är att svenskarna blivit fattigare än sina grannar och långt fattigare än de skulle kunnat vara.

Krisen har inte alltid varit akut. Men den har varit högst reell, och den har pågått väldigt länge.

NU FÖRKUNNAR REGERINGEN med Göran Persson i spetsen att den svenska sjukan visserligen aldrig existerat men i dag är ett passerat kapitel, och viktiga ekonomiska nyckeltal tycks styrka dess sak. Vår tillväxttakt är bland Europas högsta, inflationstakten Europas lägsta. Sysselsättningen är dålig men förbättras. Prognoserna visar på stora, fleråriga överskott i statens finanser och de styrande har redan börjat kivas om hur pengarna skall nyttjas.

Nå, det är knappast konstigt att det efter 1990-talets många svaga år till sist går lite uppåt, att det blir ökad aktivitet i ekonomin och mera klirr i statens kassa. Den svenska sjukan har ju inte bestått i att det alltid råder lågkonjunktur just hos oss, utan i att våra skatter är för höga, de fackliga privilegierna alltför många och välfärdspolitiken utformad så att den motarbetar produktiva insatser.

Efter kanondevalveringen 1982 växte BNP 1984 med 4 procent. Men svalan gjorde ingen sommar. Nyckelreformer hade inte genomförts och snart kom eftersläpningen tillbaka. Så blir det nu också om regeringen bara utnyttjar godvärdet till att bättra på solbrännan.

Fast det kan ta lite längre tid den här gången. Alldeles oreformerat är inte folkhemmet. Finans- och fastighetsmarknaderna är mer flexibla än på 1980-talet och inflationsförväntningarna är nästan borta. Medvetenheten är bättre om det offentligas begränsade förmåga och vikten av att hålla statens finanser i schack. Krisen lär göra sig påmind om inget händer, men den är inte över oss i morgon. Under flera år kan läget te sig riktigt ljusst.

DEN SOM VILL HA politisk förnyelse i Sverige måste därmed hitta andra argument än kris och yttre tryck. Ett budskap om kräftgång, usel plats i välfärdsligan och världsmarknadens kärva anspråk kommer att kräva övermänsklig pedagogisk förmåga för att göra effekt. När förändringsvilliga röster inte har lyckats få folk att tro på krisen och dess orsaker ens mitt under dess tydligaste härjningar, hur skall de då kunna väcka människor när lönerna stiger och budgetunderskottet sjunker?

Återstår att utveckla en annan strategi, att tala om vad man vill uträtta och varför snarare än att hota med vad som händer om vi inget gör. Världsmarknadens hämnd och tillväxtens fall får träda tillbaka till förmån för individens frihet och den enskildes rätt att njuta frukterna av flit och förkovran. Politiken får göra come back i borgerlighetens ekonomiska politik.

Ja, man kanske rentav kan börja intressera sig för annan politik än ekonomisk. Om det finns någon sådan kvar. Det bredare frihetsbudskapet har inte vårdats på länge – och varaktig vanvård leder lätt till kris.

PJ Anders Linder (pjanders@timbro.se) är VD för tankesmedjan Timbro.